EU
Joanna Tikkanen

10.11.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö

ASIA; Valtioneuvoston kirjelmä U 48/2025 vp eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2028-2034 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten välinen sopimus talousarvioyhteistyöstä)

Yleiset huomiot

Komission esitys EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi (MFF) vastaa Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) arvion mukaan hyvin Euroopan ja Suomen tarpeisiin. Tuleva kehys olisi painopisteiltään strategisempi ja kooltaan suurempi. Vahva panostus kilpailukykyyn sekä turvallisuuteen ja puolustukseen on Suomen kannalta erityisen hyödyllistä. Kilpailukykyrahaston painopisteet ovat keskeisiä Euroopan strategisen kilpailukyvyn ja kasvun kannalta ja alat sellaisia, joissa Suomella on merkittäviä vahvuuksia. Ukrainan tuki jatkuisi vahvana ja Suomen asema itäisenä rajamaana on huomioitu esityksessä. Sotilaallisen liikkuvuuden rahoitus kymmenkertaistuisi ja puolustusteollisuuden rahoitusmahdollisuudet kasvaisivat merkittävästi. Tämä tarjoaa EK arvion mukaan erinomaisia mahdollisuuksia myös suomalaisyrityksille.

Rahoituskehysasetus

EK kannattaa EU:n rahoituskehyksen ehdotettua yksinkertaistamista ja joustavuuden lisäämistä sekä oikeusvaltioperiaatetta koskevan ehdollisuuden tiukentamista.

Turvallisuuden vahvistaminen, kasvun käänteen aikaansaaminen, puhtaan siirtymän toteuttaminen kilpailukykyä edistävällä tavalla sekä teknologiakyvykkyyden edistäminen edellyttävät EU:lta mittavaa määrää investointeja tulevina vuosina. Siksi myös EU:n tulevan rahoituskehyksen on tarjottava tukea ja kannustimia strategisten investointien edistämiseen.

Ehdotettu uusi kilpailukykyrahasto olisi erinomainen vastaus EK:n peräänkuuluttamalle EU-investointikapasiteetille. Rahaston painopisteet (rahoitusikkunat) ovat keskeisiä Euroopan strategisen kilpailukyvyn ja kasvun kannalta ja ne kohdistuvat juuri niille aloille, joissa Suomella on merkittäviä vahvuuksia. Myös tutkimuksen Horisontti Eurooppa ohjelman rahoituksen kaksinkertaistaminen, avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun (excellence) perustuvat kriteerit ja kaupallisten innovaatioiden tuen vahvistaminen ovat kasvun kannalta keskeistä. EK pitää keskeisenä, että EU-rahoituksen edistäisi T&K-tulosten ja kyvykkyyksien siirtymistä kaupallistetuiksi tuotteiksi. Samoin on tärkeää varmistaa rahoituksen saatavuus uusille toimijoille, innovatiivisille startupeille, pk-yrityksille ja kasvuyrityksille.

Neuvotteluissa onkin olennaista varmistaa EU:n kilpailukykyrahoituksen vahva osuus, ja että rahoitus kohdennetaan avoimen kilpailun ja hankkeiden paremmuuden perusteella. Kilpailukykyrahaston vaikuttavuudessa ratkaisee etenkin se, millä perustein rahoitusta myönnetään.

Suomen saavutettavuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden turvaaminen myös keskeistä.

Lisäksi on tärkeää, että kasvunäkökulma huomioidaan myös tulevissa kansallisissa ja alueellisissa kumppanuussuunnitelmissa.

EK pitää erittäin tärkeää, että komission esityksen mukaisesti tuki Ukrainalle jatkuu vahvana. Osana tulevaa rahoituskehystä on varmistettava myös pitkäaikainen rahoitusjärjestely Ukrainan jälleenrakentamista ja tulevaan EU-jäsenyyteen valmistautumista varten. Käytävissä kehysneuvotteluissa on keskeistä varmistaa Ukrainan vahvan tuen jatkuminen ja riittävät välineet jälleenrakennusta tukevien investointien vivuttamiseen.

Kokonaistaso ja omien varojen päätös
Euroopan haasteet, erityisesti puolustus ja kilpailukykykuilu edellyttävät merkittävästi investointeja ja EU:n rahoituksen uudistamista. Ottaen huomioon tarpeet Ukrainan tukemiseen, puolustusteollisuuden vahvistamiseen ja puhtaan siirtymän edistämiseen, EK pitää perusteltuna, että EU:n rahoituskehyksen koko kasvaisi nykykehykseen nähden. EK katsoo, että lisärahoitustarve olisi katettava ensisijaisesti eri menoaloja uudelleenkohdentamalla, kehittämällä EU:n omia varoja tai lisäämällä jäsenmaiden maksuosuuksia EU:n budjettiin. Lainaan perustuvia tukivälineitä tulisi käyttää vain viimesijaisena keinona.

Mikäli uusia omia varoja otettaisiin käyttöön, tulisi niiden edistää EU:n strategisten tavoitteiden saavuttamista ja tuottaa aitoa eurooppalaista lisäarvoa. Niiden ei tule vaikuttaa kielteisesti Euroopan globaaliin kilpailukykyyn tai Suomen suhteelliseen kilpailuasemaan. Näistä lähtökohdista EK katsoo, että ehdotettu uusi yritysmaksu (CORE) olisi kasvun ja kilpailukyvyn näkökulmasta kielteinen toimi ja väärä signaali yritysten suuntaan, joihin kohdistuvaa sääntelytaakkaa on pikemminkin tarpeen keventää. Päästökaupan huutokauppatulojen tulokertymällä on puolestaan keskeinen merkitys ilmastoa ja puhdasta siirtymää koskeville kansallisille toimille. Tästä syystä EK katsoo, että jatkossakin ETS1 -tulot tulee kohdentaa kansallisiin budjetteihin.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Joanna Tikkanen
Johtava asiantuntija